ŞÜKÜR

Kur'an-ı Kerim'in temel kavramlarından biri olan şükür, isim ve fiil olarak 70'e yakın yerde geçmektedir. Kur'ansal bir terim olarak şükür, insanın kendisine ulaşan nimeti düşünmesi ve duyduğu memnuniyeti birtakım dış belirtilerle ortaya koyması anlamındadır.

Kur'an, Allah'ın sayısız nimetlerini kullanan insanın bu nimetlerin sahibini düşünmesini ve hizmetine verilen nimetlerden duyduğu mutluluğu birtakım davranışlarla ortaya koymasını şükür olarak anıyor. Türkçe'deki teşekkür ve şükran kelimeleri de şükür kökünden gelmektedir. Kur'an terminolojisinde şükrün karşıtı küfürdür ki, nimeti örtmek, unutmak ve görmezlikten gelmektir, (bk. burada, Küfür mad.)

Şükür, Allah'a imanın belirişlerinden biri olarak gösterilmektedir. O halde, şükür, ibadetin de esası, ruhu, özüdür. Kur'an, insanoğlunun tipik özelliklerinden birinin de nimetlere şükretmemek olduğunu söyler. İnsanların çok azının şükrettiğini ifadeye koyan ayetlerin sayısı 20 civarındadır. (Örnek olarak bk. 2/243; 10/60; 12/38; 40/61)

Şükrün nasıl yerine getirileceği meselesi de konunun önemli sorularından biridir. Şükrün Kur'ansal yapısını değerlendiren müfessirler, onun üç yolla yerine getirilebileceğini tespit ederler: Düşünce yolu, dil yolu, eylem yolu. Bunların ilki, nimetlerin sahibi olan Allah'ı düşünmek, ikincisi Allah'ı dil ile anmak, üçüncüsü de nimetlerin sahibi olan Allah'ın kullarını o nimetlerden yararlandırmaktır.

İslam ahlakında şükrün dile getirilişine, Kur'an'dan alınan bir deyimle, tahdisi nimet (nimetleri dile getirmek) denir. Duha suresi 11. ayetten kaynaklanan bu deyimin ifade ettiği esas anlam,

genel kanıya göre, sahip olduğumuz nimetlerden başkalarına da pay çıkarmaktır. Nitekim Kur'an, şükrü yerine getirmenin yolunun eylem ve hizmet sergilemek olduğunu açıkça belirtiyor. Sebe' suresi 13. ayet şöyle der:

"Şükür olarak eylem yapın. Fakat kullarım içinde şükredenler çok azdır."

Hz. Peygamber, "Allah, kuluna bir nimet verdiğinde onun eserini kulu üzerinde görmek ister" diyerek, şükrün bir söz ve düşünce olmaktan çok bir fiil olması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Tahdisi nimetin en ileri ve ideal mertebesi, Bakara 219. ayette gösterilmiştir: Herkesin, ihtiyacından fazlasını kamu için infak etmesi, dağıtması. Biz, meselenin bu yanını, *Ebu Zer* adlı eserimizde ayrıntılarıyla incelemiş bulunuyoruz.

Şükürle hamdin karşılaştırılması da konunun dikkat çeken taraflarından biridir. Denmiştir ki, şükür çok geniş çerçeveli bir kavram olan hamdin içinde yer alır. (bk. burada, Hamd mad.) Ancak hamd yalnız dille yapıldığı halde, şükür fiille yerine getirilir. Ayrıca şükür mutlaka elde edilen bir nimet karşılığında yapılır. Oysaki hamd nimetin sahibine, nimet bize ulaşmasa da yapılmaktadır. Bunun içindir ki, hamdi, nimetin varlığına bakmaksızın, her hal ve şartta yaparız.